

Що таке вітер?

Для старших дошкільнят

Ірина ТЕРЕЩЕНКО, методист із дошк. освіти
Славутицького міського методичного центру відділу освіти, Київська обл.

Програмовий зміст: сформувати в дітей елементарні уявлення про ознаки та властивості вітру. Вчити робити прості висновки. Формувати основи екологічної культури. Удосконалити знання про взаємозв'язок живої і неживої природи. Розвивати мову, мислення, уяву, пам'ять, спостережливість, фантазію, окомір. Виховувати гуманне ставлення до природи, естетичний смак, товариські почуття, вміння прибирати своє робоче місце.

Матеріал: фарби, папір, фломастери, лекала; зображення вітряка, вітрильника, флюгерів; указка, фен, прапорці, смужки тонкого паперу, пір'їнки, цупкий папір, карта; крилатки клена, різноколірні квадрати та смужки, нитки, мішура, стрічки, пензлики, ганчірочки, ножиці, клей; музичні аудіозаписи.

Попередня робота: читання казок "Вітер, сонце та мороз", "Летючий корабель", уривків із твору А. Ліндгрена "Малюк та Карлсон", оповідання М. Людкевича "Намалюй вітер", віршів К. Перелісної "Осінній вітер", М. Познанської "Вітер", М. Чепурної "Вітри"; розглядання крилаток клена; ознайомлення з народними прикметами, прислів'ями; вправління у малюванні руху повітря за допомогою фарб та фломастерів, у виготовленні моделей повітряних зміїв.

Хід заняття

Діти сидять на стільчиках чи на килимку. Вихователь нагадує їм українську народну казку "Вітер, сонце та мороз".

— Як ви гадаєте, що найдуже своєю силою — мороз, вітер чи сонце? За якої погоди — вітряної чи тихої — ми більше мерзнемо? Чому? У яку пору року — спекотного літа чи холодної зими — ми радіємо вітрові? (Відповіді дітей).

Пропонує відгадати загадки:

- Летить, та не горобець, вис, та не звір. (Вітер).
- Без ніг біжить, без крил летить. (Вітер).
- Гуляє по полю, та не кінь, гуляє по волі, та не звір. (Вітер).

— Ми продовжимо нашу розмову про вітер. Спробуємо визначити: що ж таке вітер? (Діти розмірковують). А тепер візьміть кожен цупкий аркуш паперу й станьте одне за одним на

певній відстані. Різно змахніть кілька разів аркушем. Що при цьому відбувається? (Відповіді дітей). Виберіть собі прапорці, стрічки, султанички й побігайте з ними по кімнаті. Що ви відчули? (— Подув вітру). Отже, вітер — це повітря, що рухається. Часом вітер буває слабким, ледь помітним, а буває сильним і навіть дуже сильним. Тоді його називають бурєю, буревієм. Як ви гадаєте, чи може вітер бути добрим? (Узагальнення дитячих відповідей).

Педагог розповідає дошкільнятам про користь вітру: опилує рослини, розвіє їхнє насіння, приносить із собою тепло чи холод, які не завдають шкоди всьому живому, змушує рухатися вітрильники та вітряки (показує картинку). Зауважує: якби повітря не рухалося, то в місцях, де панує холод, було б ще холодніше, а там, де спекотно, — ще спекотніше.

— Діти, а якби хтось із вас був вітром, то що доброго ви зробили б для людей? (Аналізує дитячі відповіді. Підводить їх до столу). Насіння дерев досить легко переноситься вітром, якщо воно має "крильця", — тоді кажуть, що це крилатки. Візьміть ось це крилате насіння клена й підкиньте його вгору.

Діти кілька разів підкидають крилатки й спостерігають, як вони падають, кружляючи.

— А чи може вітер, на вашу думку, бути злим? (Відповіді дітей, узагальнення їх вихователем). Справді, часом трапляється, що потужний вітер ламає дерева, руйнує будівлі, топить у морі кораблі, заносить піском родючу землю й оселі. За сильного вітру й морозу можна обморозити шкіру, що досить небезпечно для людини. Ось тоді вітер і є злим.

Педагог пропонує вихованцям пригадати, як називають вітер різного характеру. Підсумовує: шквал — це раптовий, нетривалий, але потужний і страшний вітер. Він зазвичай виникає перед грозою і може завдати значної шкоди природі та людині; ураган — вітровий

надзвичайної сили, який спричинює потужні шторми на морі. Діти називають характерні ознаки вітру: буває сухий, вологий, теплий, гарячий, холодний, свіжий, слабкий, сильний.

— Тепер підійдімо до вікна й погляньмо: чи є надворі вітер? (— Є). Як ви здогадалися? Правильно, на небі рухаються хмари, гойдаються гілки дерев і лопотять листя, по стежинах "пробігає" пісок. Послухаймо пісню вітру. Як вона звучить?

Діти відтворюють звуки вітру: "В-в-в...", "Гу-у-у-у". Потім сідають на стільчики (килим). Вихователь пропонує пригадати знайомі вірші, в яких описується вітер.

Осінній вітер

Ой шумить холодний вітер, аж гуде. Жовте листячко тріпоче де-не-де. А берізка гілочками вся тремтить: — Ой не рви ти, вітре, коси хоч на мить! Бо замерзну я без листя у снігу! — Вітер їй відповідає: — Гу-гу-гу! Не замерзнеш ти під снігом, а заснеш і весною свіжі коси заплетеш.

(Катерина Перелісна)

Вітер

Вітер, вітер пустотливий
Залетів до нас у сад.
Обриває груші, сливи,
Трусить яблуні підряд.
І хустиночку в Марусі
На голівці розв'язав,
Свиснув дівчинці у вусі
І нічого не сказав.

(Марія Познанська)

— Вітер допомагає формувати погоду в різних місцях землі. Коли він віє з Арктики — це така частина суші (показує на карті), де постійно холодно, весь час зима, то у нас в Україні стає холодно, починає падати сніг. (Пропонує кільком дітям повторити слово Арктика). Коли ж вітер віє з Півдня (показує), у нас стає спекотно, а взимку може початися відлига й замість снігу піти дощ.

Запитавши в дітей, чи бачили вони флюгер і чи знають, що це таке, пояснює: флюгери — це прапорці, виготовлені з дерева, які під вітром обертаються й показують його напрямок та силу. Їх розміщують на дахах будинків, на високих деревах, вежах. Чимало флюгерів виготовлені у формі півника (показує малюнок) — він сидить

на північній стороні будинку.

на шпиль і рухається врізнобіч залежно від напрямку вітру. Якщо голова півника обернена на Північ, це означає, що дме північний вітер; якщо повернута на Захід — то вітер західний, і так далі. (Діти повторюють слово флюгер, розглядають різні зображення пристроїв).

Проводиться гра "Летючі пір'їнки". Вихователь роздає дітям по пір'їнці. За сигналом вони дмуть на них, не даючи власти їм підтримувати їх у повітрі. Перемагає той, хто втримає летючу пір'їнку якомога довше.

Потім дошкільнята знову сідають і пригадують знайомі народні прикмети про вітер, а вихователь доповнює їх новими зразками.

- Якщо сутінки довготривалі, чекай на наближення вітру.
- Кіт шкрябає підлога — на вітер і бурю.
- Якщо взимку ворона сидить уранці на верхівці дерева й каркає, буде хурделиця.
- Якщо весна була невітрянна, то літо буде сухе.
- Ластівки літають низько, граються — на дощ і вітер.
- Небо ввечері червоне — буде вітер.
- Коли сонце заходить на червоному небокраї — буде вітер.
- Кільця навколо місяця — на вітер.
- Місяць червоніє — на вітер, блідне — на дощ.
- Чайки скиглять — буде буря.

— Діти, ви знаєте, в яких побутових приладах у вас удома використовується механізм, що нагадує вітер? (Відповіді дітей: пиросос, фен, вентилятор, кондиціонер, мікрохвильова піч. Вихователь вмикає фен і пропонує кільком дітям підставити під струмінь повітря долоню й визначити, яке повітря дме з нього). А тепер скажіть, що саме, на вашу думку, забруднює повітря? (Узагальнення дитячих відповідей). Так, забруднюють повітря вихлопні гази від машин, дим цигарок, технічні гази, які викидають у повітря заводи й фабрики.

Для проведення гри "Віяло — друг вітру" діти розглядають віяла, обмахуються ними.

— З яким вітром — теплим чи холодним, на вашу думку, може дружити віяло із синього паперу, прикрашене сніжинками? (Відповіді дітей). Так, це нібито буде північне "холодне" віяло, і другим йому слугуватиме вітер із Півночі. А з яким вітром дружитиме віяло, де зображені пальми, сонечко? Так, це нібито буде жарке, "спекотне" віяло, і його другом стане вітер із Півдня.

Педагог пропонує дітям самим придумати тло і малюнки для власних віял, розпитує їх. Пропозиції: чорне тло із місяцем і зірками; смарагдове тло з морськими хвилями і піщаним берегом; коричневе тло з різнобарвними листочками абоощ. Діти обгрунтовують свій вибір тла віяла для означення вітру.

Проводиться фізкультхвилинка. Вихователь вмикає запис релаксаційної музики.

— Діти! Заплющте очі й уявіть, що до нас прилетів диво-вітерець, підняв на своїй легенькій крила й поніс над землею. Підняв високо-високо. Ви гойдаєтесь на хмарках і простягаєте руки до сонечка. Легенький вітерець ніжно несе вас далі, потім обережно опускає на землю...

Погляньте — він приніс нас до столиків, де лежить матеріал для творчої роботи.

Пропонує дошкільнятам визначитися: хто малюватиме повітря флюмастерами, хто фарбами зображуватиме дерева, що гойдаються на вітрі, а хто виготовлятиме з готових форм повітряного змія. Нагадує, як слід працювати з різними матеріалами: набрати потрібної фарби на добре змочений у воді пензлик, поставити на аркуш краплю чи провести коротку лінію у бажаному напрямку. Потім уже без пензлика, а за допомогою соломинки видувати на цю краплю повітря — то слабше, то сильніше. Ліричним заспівом до роботи слугують поетичні рядки Ліни Костенко у виконанні дорослого:

Якщо захочеш вітер змалювати —
Прозорий вітер на яскравім тлі,
Змалюй дуби високі і кристалі,
Які од вітру гнуться до землі.

Звертає увагу на те, що флюмастерами треба працювати обережно, оскільки фарба з них під час видування повітря розсіюється досить далеко. За допомогою лекал діти видують сніжинки. Для виготовлення повітряного змія кути квадрата загинаються на зворотній бік, а лицевий перетворюється у веселе личко. Очі, рот, носик виконуються довільно: можна наклеїти аплікацію з обрізків кольорового паперу або ж намалювати потрібні деталі, вирізати й наклеїти. За хвіст правитиме декоративна стрічка або цупка нитка із нав'язаними на ній бантиками. Виготовлені повітряні змії з'єднуються ланцюжком і підвішуються до стелі.

Самостійна художня діяльність дошкільнят триває 5-7 хв і розрахована на закріплення навичок малювання та наклеювання.

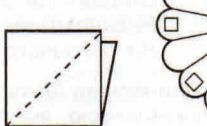
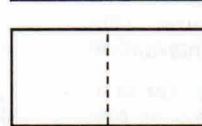
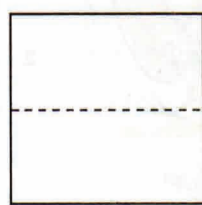
Наприкінці заняття вихователь розвішує дитячі вироби, всі розглядають їх, обговорюють.

Зробіть разом з дітьми

Круглий парашут

1. Квадратний аркуш паперу зігніть навпіл; учетверо; потім двічі складіть на кут.
2. Ножицями заокругліть широкий кінець заготовки.
3. Розігніть купол і знову складіть, як показано.
4. Заготуйте вісім ниток-строп однакової довжини і вісім невеличких клаптиків паперу.
5. Розігніть купол і приклейте скотчем кінці ниток до купола парашута.
6. Скатайте гуродочку пластиліну в кульку й закріпіть у ньюмільні кінці ниток-строп.

Ваш парашут готовий!

Запропонував виготовити Володимир Тименко